

UKRAYNA
PAZAR BİLGİLERİ

T.C.
Ticaret Bakanlığı
Dış Temsilcilikler ve Uluslararası Etkinlikler
Genel M¼d¼rl¼đ¼

İçindekiler

1.	DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI	2
2.	PAZARIN ÖZELLİKLERİ	10
3.	ÖNEMLİ SEKTÖRLER	14
4.	PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER.....	18
5.	ŞİRKET KURULUŞU VE İŐ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER.....	20

1. DIŞ TİCARET POLİTİKASI VE UYGULAMALARI

Dış Ticaret Politikası (İthalat Rejimi, İhracat Rejimi)

a) İhracat Rejimi

Ukrayna'nın İhracat Prosedürleri 13.02.2020 tarihli 4495-VI sayılı Gümrük Kanunu'nun 15. Bölümü 82-84. maddeleri ile düzenlenmektedir. Ukrayna Gümrük Kanunu'na (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17?lang=en>) linkten ulaşmak mümkündür.

Bahse konu Kanun gereğince ihracatın başlıca şartları:

- İlgili gümrük idaresine ihraç edilen ürünlere ilişkin gerekli belgelerin sunulması,
- İhraç edilen ürünlerin tüm öngörülen gümrük vergilerinin ödenmiş olması,
- Mevzuat ile öngörülen dış ekonomik faaliyetlerin tarife dış dış ticaret politikası önlemlerinin (antidamping tedbirleri, miktar sınırlamaları, teknik standartlar, fiyat kontrol denetimi, mali kontroller, paketleme, etiketleme standartları vs.) uygulanmasına ilişkin gerekliliklerin yerine getirilmesi;
- Mevzuat ile öngörülen durumlarda ürünlerin üçüncü ülkelere ihraç edilmesine yönelik ilgili izinlerin sunulmasıdır.

Ukrayna Gümrük Makamı, ihraç edilen ürünlerin ihracat yapılan noktaya iletiildiğine dair teyit istememektedir. Ukrayna gümrük bölgesi dıŐına ihraç edilen ürünler ihracat rejimine tabi olduğu andan itibaren "Ukrayna malları" statüsünü kaybetmektedir.

07.02.2020 tarihli 2530-VIII sayılı Ukrayna Parlamentosu "Ukrayna Gümrük Kanunu Ve Ukrayna'nın Diğer Yasalarına, Tek Pencere Mekanizmasının Tanıtılması Ve Malların Ukrayna Gümrük Sınırından Taşınması İçin Kontrol Prosedürlerinin Optimizasyonu İle İlgili Değişiklikler Hakkında Kanun" uyarınca gümrüklerde yapılacak denetimler için "tek pencere mekanizması" oluşturulmuştur. (Devlet Gümrüğü tarafından oluşturulan "Uluslararası Ticaret İçin Tek Pencere" web portalı: <https://cabinet.customs.gov.ua/>)

b) İthalat Rejimi

Ukrayna'nın ithalat rejimi Ukrayna Gümrük Kanunu 74. Bölümü 74-76. maddeleri ile düzenlenmektedir.

Ukrayna'ya ithalatın başlıca şartları:

- İlgili gümrük idaresine ithal edilen ürünlere ilişkin belgelerin sunulması,
- İthal edilen ürünlerin gümrük vergilerini ödenmesi,
- Mevzuat ile öngörülen dış ekonomik faaliyetlerin tarife dış dış ticaret politikası önlemlerinin uygulanmasına ilişkin gerekliliklerin yerine getirilmesi olarak karşımıza çıkmaktadır.

İthalat gümrük rejimi; Ukrayna'nın gümrük bölgesine giren mallara, gümrük kontrolü altında depolanan, başka bir gümrük rejimi altında işlem gören mallara ve ayrıca gümrük bölgesindeki dahilde işleme rejimi altında işlem gören ürünün işlenmesi sonucu ortaya çıkan ürünlere yönelik olarak uygulanabilmektedir.

c) Ukrayna'ya İthalatı Yasak Ürünler

Ukrayna'ya ithalatı yasak ürün liste aşağıdaki linkten ulaşmak mümkündür: (<https://www.qdpro.com.ua/document/63049>). 25.02.2020 tarihi itibariyle Ukrayna'ya ithalatı yasak olan Türkiye menşeli ürünlerin GTİP. numaraları aşağıda belirtildiği şekildedir.

(5101 11 00 00; 5101 19 00 00; 0102; 0103; 0104; 0105, 0106; 0201; 0202; 0203; 0204 ; 0205; 0206; 0207; 0208; 0209; 0210; 0401; 0402; 0403; 0404; 0405; 0406; 0407; 0408; 0502; 0505; 0504 00 00 00; 0506; 0507; 0511; 1601 00; 1602; 1603 00 ; 2105 00; 2309; 4101; 4102; 4103;

9508 10 00 00 0511)

d) Elektronik Gümrük Beyannamesi

Gümrük işlemleri sırasında zamandan kazanmak üzere, dileyen ithalatçı elektronik ortamda gümrük beyannamesi verebilmektedir. Elektronik ortamda gümrük beyannamesi verilmesi uygulamasından faydalanabilmek için ithalatçı firmanın gümrük elektronik sistemine kayıt olmak üzere, önceden gümrük makamlarına müracaat etmesi gerekmektedir. Söz konusu sistem, sürekli olarak aynı tür malların Ukrayna'ya ithalatını gerçekleştiren firmalarımıza avantaj sağlayabilecektir.

e) Araçlara El Koyma Şartları

Ukrayna gümrüklerinden karayolu araçları ile geçişler sırasında yapılan gümrük kontrollerinde; sadece Ukrayna'ya resmi giriş noktaları haricinde başka bir yoldan giriş yapılması, ithalatı yasak olan malların taşındığının tespit edilmesi ve taşıt aracında kaçak ve yasak nesnelere saklandığı gizli yerin tespit edilmesi durumlarında taşıt araçlarına el konulabilecektir.

f) Tek Gümrük Beyannamesi

Ukrayna'ya getirilen parti mal içerisinde 10'dan fazla farklı ürün bulunuyorsa, ithalatçı firma isterse, parti mal içinde bulunan bütün ürünlerden en yüksek ithalat vergisini tabi olan ürünün ithalat vergisi oranında olmak üzere, parti mal içerisinde bulunan tüm ürünler için tek gümrük beyanında bulunmasına imkan tanınmaktadır. (Örnek, çeşitli otomobil yedek parçaları aynı GTİP kodu altında beyan edilebilecektir).

g) Asgari İhraç Fiyatı ve Ön İzin Uygulaması

Ukrayna, bazı tarım ve hayvancılık ürünleri ile madenler ve kimyasal maddelerde asgari ihraç fiyatı ve ön izin uygulamaktadır. 2 Ekim 1999 tarihinde alınan karar gereğince ayçiçeği tohumu ihracında ihraç vergisi uygulanmaktadır. Söz konusu vergi Temmuz 2005 tarihinde % 16'ya

düşürülmüş olup; halen ayçiçeği tohumu ihracatında % 10 oranında vergi uygulanmaktadır (G.T.İ.P. 1206).

Ayrıca Ukrayna, 1 Ocak 2003 tarihinden itibaren hurda metal ihracatında 30 Euro/ton ihraç vergisi uygulamaya başlamıştır. Buna gerekçe olarak da, Ukrayna'dan büyük miktarda hurda metal ihracatı olması, buna bağlı olarak yerli üreticilerin zaman zaman hammadde

sıkıntısı yaşamaları ve üretimin durma noktasına gelmesi gösterilmektedir. Başta Türkiye ve AB olmak üzere çeşitli ülkelerden gelen tepkilere rağmen hurda metalde ihraç vergisi uygulaması devam etmiştir. Ancak, 2008 yılında DTÖ üyeliğini takiben 5 yıllık sürede belli bir takvime bağlı olarak söz konusu verginin 10 €/ton seviyesine düşürülmesi taahhüt edilmiştir. Buna rağmen halen 58 €/ton oranında ihracat vergisi uygulanmaktadır.

h) İthalat ve İhracat Lisanslarına Tabi Ürünler ve Kotalar

Ukrayna hükümeti her yıl ithalat ve ihracat lisanslamasına tabi ürünlerin listesini oluşturur. 2020 yılında uygulanacak ithalat ve ihracat lisanslarının yanında kotalar listesi Ukrayna Bakanlar Kurulu Kararı'nda bulunabilmektedir.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1109-2019-%D0%BF>

Gümrük Tarifeleri

Ukrayna'da uygulanan gümrük vergi oranlarına Ukrayna gümrük uygulamalarına ilişkin bilgi veri tabanından (<https://qdpro.com.ua/goodinfo>) G.T.İ.P. (Gümrük Tarife İstatistik Pozisyonu) kodunun sisteme girilmesi ile ulaşılabilecektir.

2005 yılından başlayarak DTÖ düzenlemelere uyum amacıyla pek çok ürünlerdeki gümrük vergisi oranı düşürülmüştür. 2015 yılından itibaren tüm ürünler için uygulanan ortalama gümrük vergisi oranı yaklaşık %4,9; tarım ürünleri için ortalama gümrük vergisi oranı %8,5; sanayi ürünlerinde ise %3,7'dir.

İç Vergiler

Ukrayna'da Kurumlar Vergisi % 18, Katma Değer Vergisi (KDV) ise % 20 oranındadır. Sigara ve diğer tütün mamulleri, kahve, alkollü içkiler, çikolata, havyar ve otomobil ile ithal edilen araba lastiği, petrol ürünleri, video ve kameralar, müzik setleri, televizyon, av tüfekleri, mücevherat, kürk ve deri giyim eşyası gibi mallardan değişen oranlarda Özel Tüketim Vergisi alınmaktadır.

Ayrıca, yabancı yatırımcının Ukrayna'da elde ettiği ve vergisini ödediği kazancını ülkesine transfer etmek istemesi halinde, söz konusu kişinin ülkesi ile Ukrayna Hükümeti arasındaki mevcut anlaşmada belirtilen hükümlere bağlı olarak, % 0-15 arasında değişen oranlarda stopaj vergisi tahsil edilmektedir.

İşverenler, çalışanları için brüt ücretleri üzerinden toplam % 22 oranında sosyal ödemeleri yapmaktadırlar.

Özel kişi gelir vergisi 1 Ocak 2016 tarihinden itibaren % 18 oranında uygulanmaktadır. Yeni (sıfır) otomobil alındığı zaman, otomobil değeri üzerinden % 3, % 4 veya % 5 oranında (otomobil değerine bağlı) Ukrayna Emeklilik Fonuna ödeme yapılmaktadır. Takvim yılı boyunca bir kişinin birden fazla kullanılmış araç satması durumunda, ikinci otomobilden başlayarak, her satılan aracının değeri üzerinden % 5 oranında vergi ödemek zorundadır.

Ayrıca, taşınmaz mal satın alma işlemleri sırasında bir satıcı üç yıldan az bir süredir gayrimenkul sahibi olması durumunda devlet vergisi (alım-satım sözleşmesinde belirtilen taşınmaz malı değerinin %1'); gelir vergisi (emlak değerinin % 5'i) ve askeri vergi (emlak değerinin % 1,5'i) ödemek zorundadır. Üç yıldan uzun bir süredir mülke sahip olanlar, takvim yılı boyunca mülkün ilk satışını yapıyorsa sözleşmede belirtilen emlak fiyatının % 1'ini ödemek zorundadır.

Bir yabancı taşınmaz satmak istediğinde sözleşmede belirtilen emlak fiyatının % 1 oranında devlet vergisi, emlak değerinin yüzde 15 oranında olan kişisel gelir vergisi ve emlak değerinin % 1,5 oranında askeri vergi ödemek zorundadır. 3 Ağustos 2014 tarihinden itibaren geçici olarak Ukrayna'da % 1,5 oranında savaş vergisi uygulanmaktadır.

Ürün Standartları ile İlgili Uygulamalar

Ukrayna standartları, "Ukrayna Araştırma, Bilim, Standardizasyon, Belgelendirme ve Kalite Araştırma ve Eğitim Merkezi" (<http://ukrnc.org.ua>) tarafından yapılmaktadır.

Ukrayna'da akredite edilen uygunluk değerlendirme kuruluşlarının (İngilizce) veri tabanına Ukrayna Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı, Ulusal Akreditasyon Ajansının web sayfasından ulaşılabilmektedir: (<http://naau.org.ua/reyestr-akreditovanix-ooov/?lang=en>)

Ukrayna Standardizasyon Kanunu (<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1315-18>) ulaşılabilmektedir. Ukrayna Ekonomi Kalkınma ve Ticaret Bakanlığı web sayfasında paylaşılan standardizasyon alanındaki mevzuat bilgileri aşağıdaki linkten elde edilebilecektir.

<http://www.me.gov.ua/Tags/DocumentsByTag?lang=uk-UA&id=38beb036-588e-4f53-8676-37ada2005572&tag=Standartizatsiia>

Test Etme, Muayene ve Belgelendirme

"Dış Ekonomik Faaliyetler" Kanunu 18. Maddesi'ne göre Ukrayna'da geçerli standartlara uygun olan teknik, farmakolojik, sağlık, veteriner, bitki sağlık ve çevre gerekliliklerine uygun ürünlerin Ukrayna'ya ithalatına izin verilmektedir.

Ukrayna Kanunu 1 Aralık 2018'de bağlayıcı olan 10.05.1993 sayılı 46-93 tarihli "Standartlar ve Belgelendirme Hakkında" Ukrayna Bakanlar Kurulu Kararı'na "Teknik Düzenlemeler ve Uygunluk Değerlendirmesine dair" yasası ile değişiklikler yapılarak 1 Ocak 2018 tarihinden beri Ukrayna'da zorunlu belgelendirme sistemi kaldırılmıştır. Ukrayna'da gönüllü belgelendirme sistemi oluşturulmuştur. Diğer taraftan, Ukrayna'nın gönüllü belgelendirme sistemi, Ukrayna'da ürün kalitesinin standartlaştırılması ve belgelendirilmesi için tek bir sistemdir.

Ukrayna gümrüklerinde veteriner-sağlık ve bitki sağlık kontroller dahil olmak üzere denetime tabii ürünlerin listesi “Ukrayna Gümrük Sınırı üzerinden Taşınan Malların (Transit dahil) Devlet Kontrolü Eylemlerinin Gerçekleştirilmesi ile İlgili Bazı Hususlara” dair Ukrayna Bakanlar Kurulu’nun 24.10.2018 tarih 960 sayılı Kararı ile belirlenmiştir.

Söz konusu Karar ile öngörülen denetime tabii olan ürünlerin listesine aşağıdaki linkten ulaşılabilmektedir (Ukraynaca):

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2018-%D0%BF>

Yukarıda bahsedilen yasaya dayanarak Ukrayna’nın ekolojik kontrolü uygulanması kaldırılmıştır. İthalatta radyolojik kontrol uygulaması sınır muhafızlarına devredilmiştir. İhracat denetimleri sırasında Ukrayna’da radyolojik kontrolü kaldırılmıştır.

25.06.92 tarihli 2498-XII sayılı “Veterinerlik” Kanunu’na göre Ukrayna sınırlarını geçen hayvansal ürünler, hazır gıda ürünleri, hayvansal hammadde, hayvan kökenli ve bitkisel yemler, yem katkıları, mikroorganizmalar, hayvan koruma malzemeleri, veterinerlik malzemeleri, hayvanların bulaşıcı hastalıklarına sebep olabilecek ürünler ve malzemeler veterinerlik kontrolüne tabi tutulmaktadır.

Veterinerlik kontrolü Ukrayna Tüketici Koruma ve Gıda Güvenliği Devlet Servisi ve Ukrayna Gümrük İdareleri tarafından gerçekleştirilir. Ukrayna’da veteriner kontrolüne tabii ürünlerin Ukrayna’ya sokulmasına (ithalat veya transit amaçlı) ancak ihracatçı ülkenin yetkili makamlarınca verilmiş veteriner ve sağlık sertifikasının aslının ibraz edilmesi halinde izin verilmektedir.

Ukrayna’da faaliyet gösteren veteriner ekspertiz laboratuvarlarının listesine aşağıda verilen web sayfasından ulaşmak mümkündür:

http://www.consumer.gov.ua/ContentPages/Perelik_Laboratoriy/159/

Veteriner ve sağlık kontrolü: İhracatçı ülkesi tarafından verilen uluslararası veteriner sertifikasının aslı ibraz edilerek yem katkı maddeleri, premiksler, bitmiş yemler ve veteriner ilaçlarının listesindeki ürünün bulunmasının kontrolü yapılmaktadır. Ukrayna’ya yapılan ithalat sırasında aranan Veteriner Sertifikalarının örneklerine aşağıdaki linkten ulaşılabilmektedir (ülkelere göre değişmektedir):

http://www.consumer.gov.ua/ContentPages/Sertifikati_Na_Import_V_Ukrainu/98/

Bitki Sağlık Kontrolü: İhracatçı ülkenin karantina ve bitki koruma devlet makamı tarafından verilen bitki sağlık sertifikasının orijinali: İhracatçı ülke tohumlarının ve / veya ekim malzemelerinin kalitesini belgeleyen sertifika; Ukrayna Bitki Çeşitleri Kaydı ve / veya Bu Tarımsal Bitkilerin OECD Bitki Çeşitleri Listesine giren ve Ukrayna’nın katıldığı bitki çeşitleri belgelendirme programları ile öngörülen tohum ve ekim malzemesi için OECD sertifikası ve ISTA sertifikasının ibrazı gerekmektedir.

15 Kasım 2019 tarihli, 1177 sayılı Ukrayna Bakanlar Kurulu “Bitki Karantinasına dair Ukrayna Yasanın Uygulanmasına dair Bazı Hususlar” Kararı ile öngörülen bitki sağlık sertifikası aranan ürünlerin listesinin yanında sertifika örneklerine aşağıda bulunan linkten ulaşılabilmektedir.

<http://www.qdpro.com.ua/document/64801>

Ukrayna'da karantina organizma listesi Ukrayna Tarım Bakanlığı'nın 29.11.2006 tarih 716 sayılı Kararı ile belirlenmiştir:

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1300-06>

Ukrayna'da faaliyet gösteren bitki sağlık laboratuvarlarının listesine aşağıda verilen web sayfasından ulaşmak mümkündür:

http://www.consumer.gov.ua/ContentPages/Perelik_Laboratoriy/153/

Ambalaj, Paketleme ve Etiketleme

Gıda ürünlerinin ambalaj, paketleme ve etiketleme hususları 2639-VIII sayılı 06.12.2018 tarihli Ukrayna Parlamentosu "*Tüketiciler İçin Gıda Bilgileri Kanunu*" ile düzenlenmektedir.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2639-19>

771/97 sayılı 16.01.2020 tarihli "Ukrayna Gıda Maddelerinin Güvenliği ve Kalitesi Kanunu" (<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/771/97-%D0%B2%D1%80>) göre gıda maddeleri üzerindeki etiketler aşağıdakileri hususları içermelidir:

- Ürünün adı;
- Gıda içeriği (temel içeriklerin / katkı maddelerinin / konservelerin / kokuların ve diğer maddelerin adı;
- İlgili kanunda belirtilen belirli bileşenlerin miktarı;
- Tanımlanmış ölçüm birimlerinde ürünün ağırlığı / hacmi;
- Son kullanma tarihi (veya üretim tarihi ve saklama süresi);
- Saklama koşulları;
- Kullanım şartları ve koşulları.
- Resmi ithalatçının adı, adresi ve telefon numarası;
- Şikayetler için ele alınacak yetkili bir şirketin adı, adresi ve telefon numarası;
- Ürün grubunun seri numarası;
- Genetiği Değiştirilmiş Organizmalar (GDO'lar) ve GDO'suz mallar içeren mallar buna göre etiketlenmelidir;
- Menşei ülke;
- 100 gram ürün başına protein, karbonhidrat ve yağların ve 100 gram (100 ml) ürün başına kJ veya kcal cinsinden ifade edilen kalorilerin besin değeri ve içeriği;

- Bu tür bir ürünün tüketilmesi sağlığını etkileyebiliyorsa, belirli kategorilerdeki tüketiciler (çocuklar, hamile kadınlar, yaşlılar, sporcular, alerjik kişiler) tarafından ürün tüketimi ile ilgili uyarı bilgileri;
- Ürünün satıldığı mal ve hizmetlerin (varsa) ticari markası.

Gıda dışı ürünlerinin ambalaj, paketlenme ve etiketlenme husuları Ukrayna Bakanlar Kurulu 19.04.2007 tarihli 104 sayılı “Gıda Dışı Ürünler için Perakende Ticaret Kurallarının onaylanması üzerine” Kararı ile ve 1023-XII sayılı 27.02.2020 tarihli “Tüketici Haklarının Korunmasına dair” Yasası ile düzenlenmektedir.

<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1257-07>

Ukrayna’da bulunan bütün gıda maddelerinin etiketlenmesinin Ukraynaca dilinde yapılması gerekmektedir. Gıda ürününün herhangi bir bileşeninde genetiği değiştirilmiş organizmalar (GDO.) mevcut ise ve herhangi bir gıda bileşeninin içinde GDO’lu kısım yüzde 0,9’u aşıyorsa ürünün etiketi üzerinde “GDO içeren” işareti bulunacaktır.

Yerel veya yabancı üretimli gıda dışı ürünlerin satışı sırasında tüketici için ürün ile ilgili aşağıdaki bilgilerin verilmesi gerekmektedir (etiketin üzerinde veya ürüne eşlik eden belgelerde).

- Malın adı, satılan mal ve hizmetler için markanın adı;
- Ürünün temel özellikleri, nominal miktarı (ağırlık, hacim vb.), kullanım koşulları;
- Belirli malların kullanımına ilişkin yönetmelikleri ile düzenlenen tehlikeli maddelerin içeriği;
- Üründe genetik olarak değiştirilmiş organizmaların varlığı;
- Fiyatlar (tarife), mal alım koşulları ve kuralları;
- Üretim tarihleri;
- Saklama koşulları;
- Üreticinin garanti yükümlülükleri;
- Malların verimli ve güvenli kullanımı için kurallar ve koşullar;
- Ürünün son kullanma tarihi, son kullanma tarihinden sonra tüketicinin gerekli eylemleri ve bu eylemlerin yerine getirilmemesi durumunda ortaya çıkabilecek olası sonuçlar;
- Üreticinin adı ve yeri; ürünün tadilatını ve tüketiciden gelen şikâyetleri kabul edebilecek teknik servisini sağlayan şirketin adı, yeri
- Tüketicinin yaşamı ve sağlığı, onun mülkiyeti, çevresi için tehlikeli olabilecek durumlar açısından üretici söz konusu ürünler ile ilgili ve tüketimin olası kullanımları hakkında bilgi sunmak zorundadır.

Gıda dışı ürünlerinin ambalaj, paketlenme ve etiketlenme hususları aşağıdaki ürün gruplarına göre değişmekte olup linki yukarıda verilen yasa ile belirlenmektedir. Dikiş, örgü, kürk, koyun derisi (kürk) eşyaları ve şapkalar; tekstil ürünleri; ayakkabı, ev eşyaları, TV ve radyo ürünleri; kimyasalları, gübreler ve bitki koruma ürünleri; mobilya; fiziksel kültür, spor, turizm için

ürünler; ahşap ve yapı malzemeleri; parfüm ve kozmetik ürünleri ve tuvalet sabunları; tuhafiyeye ürünleri; çakmak.

Teknik Engeller

Teknik Düzenlemeler konusunda Teknik Düzenlemeler ve Uygunluk Değerlendirmesine Dair Ukrayna Kanunu <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/124-19> ve Ukrayna Ekonomi Kalkınma ve Ticaret Bakanlığının web sayfasından ulaşılabilir. <http://www.me.gov.ua/Documents/List?lang=uk-UA&id=10f8850c-347e-43c9-a87a-b11a4787cfd&tag=TekhnichniReglamenti>

2. PAZARIN ÖZELLİKLERİ

Fikri, Sınai Mülkiyet Hakları (başvuru belgeleri ve yetkili merci vb.)

Ukrayna'ya Fikri, Sınai Mülkiyet Haklarının korunmasından Ukrayna'da Ukrayna Ekonomik Kalkınma, Ticaret ve Tarım Bakanlığı sorumludur (<https://me.gov.ua/?lang=en-GB>).

Marka tescili olan firmalarımızın Ukrayna'da daha önceden kendi markalarının başka bir firma ya da kişilerce tescil edildiği ve bu nedenle de pazara girişlerinde anılan firmalarla uzlaşmak gerektiği ve bu konuda yüksek maliyetlerle karşılaşıldığı bilinmektedir. Bu nedenle, pazara giriş kararı sırasında söz konusu konuya dikkat etmek gerekmektedir.

Yabancı şirketler, Ukrayna'da marka tescili işleri Ukrayna Ekonomik Kalkınma, Ticaret ve Tarım Bakanlığı'nda kayıtlı olan "Patent Vekili" olarak adlandırılan kişilerin vasıtasıyla yaptırmak zorundadır.

Başvuru için gereken belgeler aşağıda yer almaktadır.

☑ Marka Tescil başvurusu (Patent Vekili tarafından verilmektedir),

☑ Markanın bir logosu mevcut ise logonun bir örneği,

☑ Marka başvuru ücretinin ödendiğine dair banka dekontu (ücret tescil ettirilecek logoya ve hizmetlere göre değişmektedir),

☑ Patent Vekili adına düzenlenen vekaletnamedir.

Ukrayna'da marka tescili süreci 12-18 ay sürmektedir.

Dağıtım Kanalları

Ukrayna'nın yurtiçi ve yurtdışı kargolarının çoğu demiryolu veya kamyonla seyahat etmektedir. Yurtiçi veya uluslararası kargo taşımacılığında hava kargolarının payı, deniz, demiryolu veya karayolu ile yapılan yük taşımacılığına kıyasla önemsizdir. Devlete ait demiryolu şirketi Ukrzaliznytsia, 21,700 kilometrelik demiryolu ve Belarus, Rusya, Moldova, Romanya, Macaristan, Slovakya ve Polonya'ya bağlantıları ile Avrupa'da üçüncü sırada yer alan ülkenin demiryolu ağını yönetmektedir. Ukrayna karayolları aşağıdaki otoyollar yoluyla Pan-Avrupa koridorlarına bağlanmaktadır: Gdansk-Odesa; Brüksel Dresden-Krakow-Kiev; Venice-Budapeşte-Lviv-Kiev; ve Helsinki-Saint-Petersburg-Gomel-Kyiv-Chisinau- Bükreş-Trakya.

On üç Ukrayna deniz limanı (Berdiansk, Bilhorod-Dnistrovskiyi, Illichivsk, Izmail, Kherson, Mariupol, Mykolaiv, Odesa, Oktiabrsk, Reni, Skadovsk, Ust-Dunaisk ve Yuzhnyi) ve sekiz nehir limanı konteyner ve toplu ithalat işlemektedir. <https://ukrport.org.ua/>

Diğer taraftan; hızlı tüketim malları konusunda Ukrayna perakende pazarındaki başlıca uluslararası yatırımcılar Metro Group, Auchan, Rewe Group (Billa) ve Spar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Piyasadaki en büyük dört ulusal perakendecisi Fozzy Group, ATB Market, Retail Group ve Furshet'tir. Tüketici Elektronik ve Ev Aletleri Zincirleri - Şu anda, en büyük ev aletleri ve elektronik pazarı oyuncuları Foxtrot, Eldorado ve Comfy'dir.

“Kendin Yap-Do-it-yourself” Zincirleri - Ulusal zincir Epicenter, % 50'den fazla pazar payı ile lider oyuncudur. Piyasadaki yabancı oyuncu, Kiev'de üç mağaza işleten Groupe Adeo'nun bir parçası olan Leroy Merlin'dir. İsveçli perakendeci IKEA, Ukrayna pazarına gireceğini beyan etmiş olmasına rağmen henüz pazarda yer almamaktadır.

Markalı Giyim ve Ayakkabı - Çoklu ulusal premium moda outlet zincirleri Argo, Helen Marlen Grubu ve Kavun Moda Grubu dahil markalı giyim ve ayakkabı satmak, Intertop markalı ayakkabı için bir Ukrayna zinciridir.

Otomotiv Parçaları ve Aksesuar Zincirleri - Ülke çapında üç zincir, Otomatik Ticaret Hattı (ATL), ZipAvto ve AIS ile birlikte çok sayıda bağımsız perakende satış noktası otomobil parçaları ve aksesuarları satmaktadır.

Güzellik ve Tuvalet Zincirleri - Ukrayna'nın en büyük dört güzellik zinciri arasında Eva, DC-Watsons, Prostor ve Kosmo bulunmaktadır.

İlaçlar, 21.000'den fazla özel ve belediye eczanesi ve eczane perakende noktası aracılığıyla satılmaktadır. Özel eczaneler pazarın yaklaşık %88 inde hakim iken, eczanelerin kalan yüzde 12'lik kısmı ise belediyelere aittir.

Ukrayna'da perakende ilaç satışlarındaki konsolidasyon seviyeleri hala düşüktür ve Ukrayna'nın tüm bölgelerinde bulunan zincirler çok az sayıdadır. En büyük üç eczane zinciri (Pharmacy-Magnolia, “Apteka Nyzkyh Tsin” markası), Med-Service Group ve Titan (“Zdorovye” markası) olarak karşımıza çıkmaktadır. Perakende ilaç satışlarındaki düşük konsantrasyon seviyesi göz önüne alındığında, uluslararası zincir firmalarımızın Ukrayna pazarına girmesi önemli bir fırsat olarak değerlendirilmektedir.

Tüketici Tercihleri

Fiyat Ukraynalı tüketiciler için en önemli faktördür. Buna ek olarak, ulusal ürünlerden daha yüksek kalitede ve genellikle iç kısımda elde edilmesi zor olan Batı ürünlerine büyük ölçüde çekilmektedir. Satış sonrası hizmetin kalitesi yabancı bir şirketin rekabetçiliğini artırabileceği önemli bir kriterdir. Bu nedenle, tüketiciler ülkedeki satışların bu yönüyle ilgili zayıf bir imaja sahiptir.

Yerel olarak üretilen tanıtım reklamları, Ukraynalıları yeni ürünler hakkında bilgilendirmek için etkili bir yöntemdir. Ukraynalı distribütörün adını ve orijinal ambalajdaki yerel adresi dahil etmek tüketici güvenini artırıcı bir etkiye sahiptir.

Ukraynalı alıcılar, Ukrayna'da ofisi bulunan doğru güvenilir kontak kurabilecekleri firmaları tercih etmektedir. Bu nedenle, Ukrayna'da bir temsilcilik vasıtasıyla hareket etmek firmalarımıza ürün pazarlamada önemli avantajlar sağlayacaktır.

Son yıllarda, Ukrayna'da genellikle şehir merkezlerinde mağaza zincirleri, uluslararası isim yapmış mağazalar ve süpermarketlerin Ukraynalı veya yabancı müteşebbisler tarafından açıldığı gözlemlenmektedir.

Satış Teknikleri ve Satışı Etkileyen Faktörler

Ukrayna'daki en önemli satış faktörleri arasında tanıtım (yerelleştirilmiş tanıtım reklamları, TV reklamları, doğrudan satışlar ve çevrimiçi reklamcılık) ve satış kanalları ise geleneksel perakende satışlar, çevrimiçi satışlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Top Shop TV, Telemedia ve AllBiz Ukrayna'daki yaygın çevrimiçi reklam kanalları arasında yer almaktadır.

Ukraynalı tüketiciler Asya'da üretilen Batı markalı ürünleri tercih etmemekte olduğundan "Türkiye'de üretildiğine dair" bir etiket tüketici ilgisini ve güvenini artırabileceği değerlendirilmektedir.

Ukrayna'da tüm sektörler göz önüne alındığında, ticaret yapan firmaların genelde işletme sermayesinin düşük olduğu ortaya çıkmaktadır. Ukrayna içinde faaliyet gösteren toptancıların tercihi gümrüklenmiş malları almak, yani bir başka deyişle ithalat işlemleri ile uğraşmadan ithal ürünlere erişmektir. Ayrıca, toptancılar ve ithal mal satan Ukrayna firmaları, işletme sermayeleri az olduğu için, diğer ülkelerle karşılaştırıldığında, küçük partiler halinde mal almaktadırlar.

Ukrayna'da resmi dil Ukraynaca olmakla birlikte ticari işlemlerde ve günlük hayatta Rusça kullanılmaktadır. İngilizce dilinin ticari iletişimde yeri pek bulunmamaktadır. Firmaların yaptıkları sözleşmelerde geçerli olan dil Ukraynacadır. Herhangi bir uyuşmazlık durumunda diğer dillerde yazılan sözleşmelerin bir hükmü bulunmamaktadır. Bu nedenle, sözleşmelerin Ukraynaca metinlerinin çok iyi incelenmesi gerekmektedir.

Kamu İhaleleri

Ukrayna yasalarına göre, malların maliyeti 200.000 UAH'a (yaklaşık 8.035 \$) eşitse /daha yüksekse ve işlerin maliyeti ise 1.000.000 UAH'ı aştığında mal, iş ve hizmet alımı için kamu ihaleleri yapılmalıdır (yaklaşık 40.176 \$)¹. Hükümet ihalenin ilanını ve sonuçlarını yayınlamalıdır. Tedarikler yabancı kuruluşlar tarafından finanse edildiğinde açık uluslararası ihaleler kullanılmalıdır. Devlet ihaleleri ayrıca, AB ile Ortaklık Anlaşmasının IV.Bölümü'nün 8. Bölümü ve DTÖ Hükümet İhale Anlaşması dahil olmak üzere Ukrayna'nın taraf olduğu uluslararası anlaşmalar tarafından yönetilmektedir.

1 Ağustos 2016'dan itibaren Ukrayna'daki tüm devlet kurumları bir e-satın alma sistemi olan PROZORRO portalı kullanmaya başlamıştır. Ukrayna'nın e-ihale sisteminin uygulanması, Türk firmalarının Ukrayna hükümet ihalelerine katılmaları için önemli bir fırsat olarak nitelendirilebilmektedir. Ukrayna'da mevcut kamu alımları fırsatları ile ilgilenen Türk tedarikçiler, Ukrayna Kamu Alımları Resmi Ulusal Web Portalı ve açık kaynak hükümeti e-satın

alma sistemi PROZORRO'ya bildirimler için kaydolabilirler. Web sayfasından kamu ihalelerinin takip edilmesi mümkündür <https://prozorro.gov.ua/>

Ukrayna Anti-Tekel Komitesi, İhale Kurulu aracılığıyla ihale prosedürleri ile ilgili kamu ihalelerinden kaynaklanan uyuşmazlıkları inceleme yetkisine sahiptir.

Mahkemeler ayrıca devlet alımlarıyla ilgili davaları da dinleyebilmektedir. Davalar, iddia edilen ihlal iddialarından sonraki 10 gün içinde sıkı zaman çizelgelerinde sunulmalıdır. Türk şirketleri ayrıca Ukrayna İş Ombudsman Konseyi'ne şikayette bulunabilir. (Ombudsman'a başvuru şartları; Ukrayna firması olmamak ve söz konusu uyuşmazlık için daha önce mahkemeye başvurmuş olmamaktır) İş Ombudsmanı görevi, Ukrayna'nın yolsuzlukla mücadelesinde önemli bir unsurdur ve EBRD, OECD ve Ukrayna'daki Amerikan Ticaret Odası da dahil olmak üzere birçok iş birliği tarafından desteklenmektedir.

Doğrudan hükümet ihalelerine ek olarak, Ukrayna halen büyük altyapı geliştirme projeleri için çok taraflı kalkınma bankalarından uluslararası yardım almaktadır. Bu projeler Türk firmalarımız için önemli ihracat fırsatları yaratmaktadır. Bu projeler için ihale duyuruları Dünya Bankası, Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası (EBRD) web sitelerinde; Uluslararası Finans Kurumu (IFC) ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP).

3. ÖNEMLİ SEKTÖRLER

Tarım ve Hayvancılık

Ukrayna, verimli toprakları ve uygun iklim koşulları ile tarım alanında dünyada en yüksek üretim potansiyeline sahip ülkelerden biridir. Ülke topraklarının yaklaşık % 55'i (34,1 milyon hektar) ekilebilir tarım arazisidir. Kişi başına düşen arazi miktarı 0,87 hektardır. Eski SSCB döneminde; tahıl, et ve süt üretiminin yaklaşık dörtte birlik kısmını tek başına karşılayan Ukrayna'nın şu andaki önemli tarım ürünleri tahıllar, patates, şeker pancarı ve ayçiçeğidir. Aynı zamanda başta ayçiçeği olmak üzere, bitkisel yağlarda da eskiden olduğu gibi BDT ülkeleri içerisinde en büyük üretici konumundadır. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/114-20?find=1&text=%D1%82%D0%B8%D1%81%D1%8F%D1%87#w21>

2001 yılında parlamento tarafından kabul edilerek 2002 yılında yürürlüğe giren arazi yasasına göre "2005 yılından itibaren tarım arazisi satışına izin verilecek" olmasına karşın, 2004 yılından beri söz konusu kanunda her yıl yapılan değişiklikler ile tarım arazisi satışının serbestleşmesi 1 Ocak 2020 tarihine kadar uzatılmıştır (2020 yılında hala geçerlidir). Dolayısıyla, tarım arazilerinin satışı henüz mümkün değildir. Bu durum, tarımsal üretimde verimliliğin arttırılmasını engelleyici bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır.

Tarım sektörü zamanla rekabetçi hale gelmiş olup, tarım sektöründe faaliyet gösteren firmalar daha verimli üretim modellerine geçiş için çalışmalarını sürdürmektedir. Tarım sektörü, son yıllarda Ukrayna ekonomisinin en önemli ve istikrarlı sektörü olarak kendisini göstermektedir.

Banka kredileri için toprağını ipotek olarak gösteremeyen küçük çiftçi, gübre, tohum, makine ekipman gibi ihtiyaçlarını karşılamak için banka kredilerinden mahsur kalarak, toprağını aracılar kiralamışlardır. Aracılar daha daha yüksek bedellerle büyük işletmelere bu haklarını devrederek, toprağın sahibinden çok daha fazla gelir elde etmektedirler.

Sözleşme sürelerinin sınırlı olması ve ülkedeki belirsizliklerden dolayı yerli ve yabancı sermayenin tarım sektörüne yatırımları gerçek potansiyelin altında kalmıştır. Bankacılık sektöründe tarım kredileri yeterince gelişmezken, toplam kredilerin tamamına yakını orta ve büyük işletmeler tarafından kullanılmaktadır.

Ukrayna yabancı sermaye çekmek, tarımda dünyada rekabetçi bir ülke olmak ve bugün için yıllık 70 milyon ton olan tahıl üretiminin 10 yıl içerisinde bir buçuk katına çıkarılması imkan dahilindedir. Bu durumda, moratoryumun kaldırılması ve tarım reformunun ülkenin ihtiyaçları doğrultusunda gerçekleştirilmesi Ukrayna dış ticareti için önem arz etmektedir

2018 itibariyle tarım sektörü Ukrayna GSYİH'sının yaklaşık % 17'sini oluşturmakta ve döviz kazancının yaklaşık % 38'ini getirmektedir. 2018 yılında tarım ürünleri ihracatı 18,8 milyar ABD doları seviyesindeyken toplam ihracat hacmin yaklaşık %40'na sahiptir. Tarım ürünlerinin toplam ihracat hacmin % 38'4'ü hububat, % 23,3'ü yağlar ve % 10,2'si yağlı tohumlardan oluşmaktadır. Ukrayna, Avrupa Birliği'ne ihracat yapan en büyük üç ihracatçı ülkeden biridir. Ukrayna tarım ürünleri ithalatında ilk sırada gelen ülkeler arasında Hindistan, Çin, Hollanda, İspanya, Mısır bulunmaktadır.

Faydalı Kuruluş:

Tarımcılık konusunda Ukrayna Ekonomi Kalkına, Ticaret ve Tarım Bakanlığı (<http://www.me.gov.ua>) sorumludur.

Sanayi

Doğal kaynaklarının zengin oluşu ve Sovyet dönemindeki planlama Ukrayna'yı sanayi sektöründe, her ne kadar eski ve enerji yoğun teknolojiye sahip olsa da, belirli bir gelişmişlik düzeyine ulaştırmıştır. Ülkenin gelişmiş demir ve çelik sanayi eski SSCB'nin dökme demir

Üretimini % 5'ini, çelik üretiminin % 40'nı ve çelik boru üretiminin % 25'ini karşılamaktaydı. Yine mineral gübre üretiminin % 21'ini karşılayan, bunun yanında özellikle lastik, plastik ve gübre üretiminde deneyimli bir kimya sanayi tecrübesine sahiptir.

Sovyetler Birliği döneminde Ukrayna'da, ağır sanayi ve savunma sanayi ön planda yer almış, ancak bağımsızlıkla birlikte merkezi otorite dağılmış ve piyasa mekanizmasının geliştirilmesinde güçlüklerle karşılaşmıştır. 1993'ten itibaren Ukrayna sanayisi yapısal değişiklikler yaşamıştır. Temel sanayi olarak adlandırılan enerji sektörü ve çelik sanayi üretiminin genel sanayi üretimi içindeki payı artarken, imalat sanayi olarak adlandırılan makina yapımı ve hafif sanayi üretiminin payı azalmıştır.

Ukrayna sanayisi içindeki diğer önemli sektörler makina imalatı, gıda, demir-çelik, metalürji, kimyasallar, uçak ve gemi inşa sanayisidir. Makina üretimi ve kimyasallar alanlarındaki en büyük sorun, eski teknolojilerin kullanılıyor olması ve ithal edilen mallarla rekabet edilememesidir. Bu nedenle üretim istenen seviyeye ulaşmamaktadır. Fakat özelleştirme süreciyle birlikte bu alanlarda bir canlanma gözlenmektedir. Buna karşın özelleştirilen alanlara yeni yatırımlar yapılması yerine genelde mevcutla devam edilmesi benimsenmektedir.

Sanayi sektörü Ukrayna GSYİH'sının yaklaşık % 23-24'ünü oluşturmaktadır. Bunun içinde %12'si işleme sanayiye denk gelmektedir. Ukrayna'nın önde gelen sanayi sektörleri arasında işleme sanayi, metalürji, elektrik enerji, ağaç işleme, makine üretimi, madencilik, kimya ve gıda sanayileri yer almaktadır.

Ukrayna ihracatı çoğunlukla hammadde ürünlerinden oluşmaktadır. Yüksek teknoloji ürünlerinin ihracat payı, Ukrayna'nın toplam ihracat hacminin sadece % 5,5'idir.

Ukrayna Devlet İstatistik Servisi'nin verilerine göre, 2019 yılında Ukrayna'nın diğer ülkelere yaptığı ihracatta sanayi ürünleri (makinelere, mekanizmalar ve elektrikli ekipman vb.) ve değerli olmayan taşların (siyah metaller dahil olmak üzere) payı %29,4, ithalatında ise %27,9'dur.

Faydalı Kuruluş:

Sanayi konusunda Ukrayna Ekonomi Kalkına, Ticaret ve Tarım Bakanlığı (<http://www.me.gov.ua>) sorumludur.

Madencilik

Ukrayna zengin yeraltı ve yerüstü kaynaklarına sahiptir. Eski SSCB'nin alan olarak % 2,7'sini kaplıyor olmasına rağmen; mineral kaynaklar açısından eski SSCB'nin % 20'sine, dünyanın ise % 5'ine sahip rezervleri bulunmaktadır.

Bu kaynaklar arasında 47 milyar ton ile kömür ilk sırayı alırken, 28 milyar ton ile demir cevheri, 1,5 milyar ton ile kireç ve kireçtaşı diğer önemli kaynaklar arasındadır. Bunların dışında titanyum, cıva, sülfat ve potasyum tuzları, sülfür, granit ve kaolin gibi madenler ve toprak elementleri de önemli miktarlarda bulunmaktadır.

Faydalı kuruluş:

Ukrayna'da madencilik konusunda Devlet Jeoloji ve Yer Altı Servisi (<http://www.geo.gov.ua/en>) sorumludur.

Enerji

Ukrayna sanayisi enerjiye oldukça fazla bağımlıdır. Bu nedenle dünya gaz tüketiminde üst sıralarda yer almaktadır. Ukrayna genel olarak petrol ihtiyacının %20'sini, doğalgaz ihtiyacının ise % 30'unu kendi kaynaklarından sağlayabilmektedir.

Enerji alanında tüketimin üretimin bir hayli üzerinde seyretmesi nedeniyle, Ukrayna Rusya Federasyonu ve Türkmenistan'dan ithalat yapmaktadır.

Ukrayna, kendi petrol ve doğalgaz kaynaklarını geliştirme ve yerli üretimi şu andaki seviyesinin üzerine çıkarma çabası içindedir. Buna ilave olarak, kömür ve nükleer enerjinin daha yoğun kullanılması kararlaştırılmış, ancak teknolojik yetersizlikler nedeniyle istenen başarı sağlanamamıştır. Eski nükleer reaktörlerin modernizasyonu ve yeni reaktörlerin inşası konusunda dış yardımlara ve yabancı sermayeye ihtiyaç duyulmaktadır.

Ukrayna 1,2 trilyon m³ seviyesindeki rezervleri ile Avrupa'nın 4 üncü büyük kaya gazı (shale gas) rezervine sahiptir. Kaya gazı projelerinin geliştirilmesi ve yabancı yatırımcıların ülkeye çekilmesi için en iyi şartları sağlamak üzere hükümet çalışmalar yapmaktadır.

Ukrayna'da elektrik üretimi termoelektrik santralleri, nükleer santraller ve hidroelektrik santralleri vasıtasıyla yapılmaktadır. Termoelektrik ve nükleer santrallerde üretilen elektrik birbirine eşit miktarlarda olup, toplamın %95'ine tekabül etmektedir. Hidroelektrik santrallerdeki üretim ise toplamın %5-6'sı civarındadır.

Faydalı Kuruluş:

Ukrayna'da enerji konusunda UKRENERGO Devlet Şirketi (<https://ua.energy/en/>) ve Enerji ve Çevre Koruma Bakanlığı (<http://mpe.kmu.gov.ua/>) sorumlularıdır.

Hizmetler

Son yıllarda Ukrayna'da çok çeşitli alanlarda faaliyet gösteren hizmet sektörü, büyük bir gelişme göstererek tarım ve sanayi sektörünü geride bırakarak ön plana çıkmaktadır. Gerek teknolojik gelişmeler gerekse ülkenin eğilimleri bu sektörün önemini daha da artırmaktadır. Bu yüzden yatırımlarının büyük bir bölümü bu sektöre çekilmektedir.

Ukrayna'nın hizmet gelir ve gider tutarları, genel olarak olumlu bir gelişim izlemekte, hizmet ticaretindeki öncü sektörler: ulaştırma, bankacılık ve haberleşmedir. Ukrayna'da tüm hizmetler arasında yazılım (IT) sektörü en hızlı gelişmekte olup yerli ve yabancı IT şirketleri için önemli fırsatlar sunmaktadır.

Ukrayna'nın hizmet ihracatı 2018 yılına göre % 30,9 oranında artış gösterip 15,2 milyar ABD doları olarak gerçekleşmiş olup Ukrayna'nın ithalatına bakıldığında 2018 yılına göre %3,5 oranında artış ile 6,5 milyar ABD doları olarak kaydedilmiştir.

Faydalı Kuruluşlar:

Ukrayna'da ulaşım, posta ve bilgi teknolojisi hizmetleri konusunda Ulaştırma Bakanlığı (<http://mtu.gov.ua/>),

Ukrayna'da kültür ve sanat, spor, telekomünikasyon, bilgi hizmetleri konusunda Kültür, Gençlik ve Spor Bakanlığı (<http://mkms.gov.ua/>),

Ukrayna'da eğitim ve bilim hizmetleri konusunda Eğitim ve Bilim Bakanlığı (<https://mon.gov.ua/ua>),

Ukrayna'da inşaat hizmetleri konusunda Toplulukları ve Bölgeleri Kalkınma Bakanlığı (<http://new.minregion.gov.ua/>),

Ticari hizmetleri konusunda Ekonomi Kalkınma, Ticaret ve Tarım Bakanlığı (<http://www.me.gov.ua>)

Ukrayna'da hukuki hizmetleri konusunda Ukrayna Adalet Bakanlığı (<http://www.minjust.gov.ua>),

Ukrayna'da sosyal hizmetleri konusunda Sosyal Politika Bakanlığı (<https://www.msp.gov.ua>) sorumludur.

4. PAZARDA DİKKAT EDİLMESİ GEREKEN HUSUSLAR VE DİĞER BİLGİLER

İş Kültürü

Ukrayna'daki iş kültürü; ülkenin çalkantılı ekonomik krizlerinin, istikrarsız hükümetlerin, Sovyet yönetiminin derinden yerleşmiş geleneksel ve dini değerlerin uzun tarihiyle şekillenmiştir. Sürekli yabancı istilalar ve Sovyetler Birliği'nin çöküşüne kadar Batı ile sınırlı etkileşim, Ukrayna iş yapma kültürünü etkileyerek ülkede yabancılara karşı ihtiyatlı davranma eğiliminin hakim olmasına neden olmuştur. Böylece, güvenilirlik ve sadakat Ukraynalılar ile iş yaparken yardımcı olan ana değerlerin başındadır. Bu anlamda, pazara girişte ve Ukrayna ile temaslarda iş adamlarımızın kendilerini güvenilir bir tacir olarak sunmaları, günlük sohbet ve iş eğlencesi aktiviteleriyle Ukrayna mevkidaşlarını tanımaları önem arz etmektedir.

Çoğu Ukrayna firması geleneksel bir organizasyon yapısına sahiptir ve hiyerarşiler birkaç orta düzey yönetici ile açıkça tanımlanmıştır. Bu nedenle, genellikle, orta düzeydeki Ukraynalı profesyoneller müzakerelere katılma veya görüşlerini paylaşma konusunda isteksiz olabilmektedir. Bununla birlikte, daha Batılı bir yaklaşımı benimseyen çok uluslu firmalarda karar verme süreci yavaş yavaş değişmekte ve astlar geri bildirimde bulunmaya teşvik edilmektedir.

Diğer taraftan, ülke iş yapma kültürü konusunda değinilmesi gereken hususlardan biri de randevu kültürüdür. Randevuların önceden ayarlanması zordur ve toplantıdan kısa bir süre önce telefon veya e-posta ile onaylanması gerekmektedir. Ukraynalıların çoğunluğu İngilizce konusunda çok yetenekli olmadığından, toplantıdan önce herhangi bir çalışma kâğıdı materyalini Ukraynaca çevirmek ve bir tercümanın gerekli olup olmadığını kontrol etmek iş adamlarımıza temaslarda tavsiye edilen hususlar arasındadır.

Para Kullanımı

ATM'ler şehirlerde mevcut olup kredi kartları yaygın olarak kullanılmaktadır. Ukrayna'da kabul edilen üç ana kredi kartı; Visa, MasterCard ve Eurocard'dır. Kredi ve banka kartlarının kopyalanması yaygındır. ATM'leri kullanırken dikkatli olması gerekmekte ve işlemler sırasında dikkatli olunmalıdır. Ukrayna'nın resmi para birimi Grivna (UAH). ABD doları ve Euro para birimini bozdurmanın ilk ve en güvenli yolu bir bankadır. Euro ve dolar, herhangi bir bankada kolayca değiştirilebilen para birimleridir. Genellikle, bankaların üzerinde döviz kuru olan tabelalar bulunmakta olup bankaların çoğunluğu saat 17–18:00'de kapanmaktadır.

150.000 UAH veya daha büyük bir para biriminde döviz bozdurmak istendiğinde pasaportun sunulması gerekmektedir. Ukrayna'ya yazılı beyanname olmaksızın toplam 10.000 Euro'ya kadar nakit ve seyahat çeki getirilmesine izin verilmektedir. 10.000 Euro'yu aşan tutardaki para yazılı olarak ilgili gümrük birimlerine bildirilmelidir.

Pasaport ve Vize İşlemleri

Ukrayna'nın Ankara Büyükelçiliği web sayfasında en güncel bilgiler yer almaktadır.

<https://turkey.mfa.gov.ua/tr>

Resmi Tatiller ve Çalışma Saatleri

Mesai Saatleri ve Günleri	Pazartesi-Cuma
Türkiye ile Saat Farkı	Mart ayı son haftası ile Ekim ayı son haftası arasındaki dönemde Türkiye ile Ukrayna arasında saat farkı yoktur. Bunun dışında Ukrayna ile Türkiye arasında 1 saat farkı vardır.
Haftalık Çalışma Saati	Haftalık çalışma süresi 40 saattir. Bunun üzerindeki çalışma fazla mesai olarak kabul edilmektedir. Yıllık fazla çalışma süresi 120 saati aşamaz ve bir çalışan üst üste iki gün 4 saatten fazla mesaiye kalmaz. Fazla mesai ücreti normal saat ücretinin % 200'ü kadardır.
Resmi Tatil Günleri	1 Ocak Yeni Yıl 7 Ocak Ortodoks Christmas 8 Mart Uluslararası Kadın Günü Paskalya her yıl tarih değişiyor (Nisan-Mayıs) 1 Mayıs Uluslararası İşçi Dayanışma Günü 9 Mayıs Zafer Bayramı St. Trinity Günü her yıl tarih değişiyor (Nisan-Mayıs) 28 Haziran Anayasa Günü 24 Ağustos Bağımsızlık Günü 14 Ekim Ukrayna'nın Savunucusu Günü
	Tatillerin Cumartesi ya da Pazar gününe rastlaması halinde izleyen Pazartesi günü de resmi tatil kabul edilmektedir.
Uluslararası Telefon Kodu	+380

5. ŞİRKET KURULUŞU VE İŞ YAPMA İLE İLGİLİ BİLGİLER

Şirket Türleri

Ukrayna'nın Ticaret Kanunu'nun 63. maddesi uyarınca, Ukrayna'da faaliyet göstermek için oluşturulabilecek temel şirket türleri aşağıdaki gibidir.

- ❖ **Özel Şirket:** Tüzel kişiliğe sahiptir. Geçerli mevzuata göre özel şirket bir ya da birden fazla kişi tarafından oluşturulur. Bu kişiler gerçek veya tüzel kişi olabilir. Özel şirket tarafından sürdürülen faaliyetlere yönelik yasal kontroller fazla sıkı değildir. Bu nedenle şirketin tüzüğünde görülmek istenen bütün maddeler yazılabilir. Asgari bir sermaye öngörülmemiştir. Hangi ortağın ne kadar sermaye koyacağı konusu isteğe bağlıdır.

Yabancıların özel girişimci olarak kaydı için aşağıdaki hususların yerine getirilmesi gerekmektedir:

- Pasaport ve onun noterce tasdikli çevirisi
 - Devlet kaydına dair dilekçe
 - İkamet yerine geldikten 10 gün içinde bu ikamet yerinin resmi kaydını yaptırmak
 - Kayıt tarihinden itibaren 6 ay içinde kayıtlı bir ikamet adresinde bulunmak
 - Vergi kimlik numarasını elde etmek
 - İkamet yerine göre devlet tescil makamına bütün gereken evrakları sunmak.
-
- ❖ **Anonim Şirket:** Orta ve büyük ölçekli şirketler arasında yaygın olan organizasyon şeklidir. Ukrayna mevzuatında iki tür Anonim Şirket öngörülmüştür. Bunlar Özel Anonim Şirket (ÇAT) ve Halka Açık Anonim Şirket (PAT) şeklindedir. Anonim Şirketin sermayesi, hissedarları tarafından alınan hisse senetlerinin toplam nominal değeridir. Özel ya da halka açık Anonim Şirketin hisselerinin Ukrayna'nın ilgili Devlet Komitesi (Ukrayna Devlet Menkul Kıymetler ve Sermaye Piyasası Komitesi) tarafından tescil edilmesi şarttır. Halka Açık Anonim Şirketleri borsaya kayıtlı (listing) olması, hisselerin en az %10'u serbest dolaşımında olması şarttır. Halka Açık Anonim Şirketler ve Özel Anonim Şirketler (hissedarların sayısı 10 kişi veya üzerinde olsa) bağımsız denetim kurulu oluşturulması gerekmektedir.
-
- ❖ **Limited ortaklık:** Limited ortaklık (OOO) bir ya da birden fazla kişi tarafından oluşturulur. Bu kişiler gerçek veya tüzel kişi olabilir. Şirket ortakları şirket borçlarından şahsen sorumlu değildir. Ortakların sorumluluğu payları oranında sınırlıdır. Limited ortaklık, sermayesi paylara ayrılmış bir şirkettir. Asgari bir sermaye öngörülmemiştir. Hangi ortağın ne kadar sermaye koyacağı konusu isteğe bağlıdır. Limited ortaklık en fazla 100 ortakla kurulabilir. Limited ortaklık tüzel kişiliğe sahiptir. Limited ortaklık, kendi mal varlıklarına sahip olma, kendi başına mülkiyet ve diğer haklara sahip olma, yükümlü olma, mahkemelerde davacı veya davalı konumunda olabilme, bankada hesap açma hakkına sahiptir. Limited ortaklık, müdür tarafından veya başında genel

müdür olan bir yönetim kurulu tarafından yönetilir. Bu tür hususlar limited ortaklığın kuruluş evraklarında tespit edilir. Müdür hem yabancı hem Ukrayna vatandaşı olabilir.

- ❖ **Temsilcilik/Şube:** Ukrayna Şirketlerinin şubesi olabilmesine rağmen; yabancı şirketler şube açmamaktadır. Bu nedenle Ukrayna'da faaliyet göstermek isteyen yabancı şirketler Ukrayna mevzuatına göre Ukrayna'da şirket kurması gerekmektedir. Temsilcilikler, tüzel kişilik olmadığından bağımsız ticari faaliyet gerçekleştirememekte olup, yabancı kişiliğin adına ve verdiği görev doğrultusunda yürütmektedir.
- ❖ **İşbirliği Anlaşmaları:** İşbirliği anlaşmaları tarafların sermayelerini, bilgi birikimlerini, ticari isimlerini ve benzeri kaynaklarını bir araya getirerek oluşturdukları bir faaliyet şeklidir. Aralarında işbirliği anlaşması akdeden Ukraynalı ve yabancı yatırımcılar bu akit çerçevesinde yürütecekleri işleri için diğer işlerinden ayrı muhasebe kayıtları tutmak ve ayrı banka hesapları açmak zorundadırlar. Bu tür ortaklıklardan kazanılan gelirler de diğer işlerinden elde ettikleri gelirden ayrı vergilendirilir. İşbirliği anlaşmaları, ilgili Ukrayna Bakanlar Kurulu Kararında belirtildiği şekilde tescil edilmelidir. Şirketin sermayesinin en az %10'nun yabancı yatırımcı tarafından ödenmesi bu şirketi yabancı sermayeli şirket haline getirir. Diğer taraftan, bir yabancı şirket Ukrayna'daki şirket hisselerinin %100'sine sahip olma hakkına haizdir.

Şirket Kurma Prosedürleri

(Başvuru merci, başvuru yapmaya yetkili kişi, istenen evraklar, kuruluş sermayesi vb.)

Ukrayna'da bir şirketin kurulumu konusunda yapılması gerekenlerin başında gerekli piyasa araştırması (altyapı ve lojistik imkânları, iş gücü, fiyatlar, lisanslar, vergi ve gümrük oranları, rekabet ortamı vb.) ve kurulacak olan şirketin türünün belirlenmesi gerekmektedir.

Ukrayna'da ticari faaliyet göstermek üzere kurulacak birimlere ilişkin düzenlemeler yapılan revizyonlar sonucunda 1 Ocak 2004 tarihinde yürürlüğe giren Ukrayna Medeni Kanunu ile Ukrayna Ticaret Kanunu'nda yer almaktadır.

Bunların yanı sıra, 19 Eylül 1991 tarihli Şirketler Kanunu ile 17 Eylül 2008 tarihli Anonim Şirketler Kanunu şirketlerin kuruluş, faaliyet ve tasfiye işlemlerini düzenlemektedir. Şirketlerin ve özel girişimcilerin tescil işleminin esasları ise 31 Ocak 2019 tarihinde yürürlüğe giren değişikliklerle 755-IV sayılı Ukrayna Kanunu ile getirilmiştir.

Kısaca şirket kurma mevzuatı

Ukrayna'da Şirket Kurmak İçin İzlenecek Adımlar			
Adım	İşlem	Süre(Gün)	Ücret
1	Sicil Dairesinde Tescil işlemi Gerekli evraklar sırasıyla;	1	Devlet Sicil Dairesine

	<ul style="list-style-type: none"> başvuru formu "Form A" . 29 Ağustos 2018 tarih No2824/5 numaralı kanun değişiklikleri dahil olmak üzere 18 Kasım 2016 tarihinde 3268/5 numaralı başvuru formunun standartı Ukrayna Adalet Bakanlığı tarafından kabul edilmiştir. Şirket kurucuları tarafından alınmış şirket kurulmasına ilişkin toplantı karar zaptı Tüzük <p>Online kayıt sistemi (https://online.minjust.gov.ua/dokumenty/choise)</p>		başvuru Ücretsiz, Noterlik ücret tarifesi ilave ödenir.
2	Şirket mührünün hazırlanması	1	Mührün Zorluğuna göre 190-250 Grivna arası
3	Noter tasdikli imza kartı (banka hesabı açılması için gereklidir)	1	150-250 Grivna arası
4	Daimi banka hesabı açılması Banka 1 çalışma günü içinde İnternet üzerinden firmanın banka hesabı açıldığına dair Devlet Fiskal Servisi'ne bilgilendirip bölgesel Vergi Dairesince bu firmanın hesabı kaydı olup olmadığına dair cevap verir.	1	Ücretsiz
5	Vergi Dairesinde KDV kaydının yapılması ve KDV numarasının alınması Yıllık cirosu 1.000.000 Grivna`dan fazla olsa (KDV haricinde), şirket KDV mükellefi olarak kaydedilme hakkı verilmektedir (tek vergi mükellefi hariç). Sicil Dairesinde tescil işlemi yapıldığı zaman veya yapıldıktan 3 gün içinde KDV mükellefi hakkı verilmek zorundadır. Bu işlemler online yapılabilmektedir. https://cabinet.sfs.gov.ua/	2	Ücretsiz
6	Çalışanları Devlet Fiskal Servisine kaydettirmek https://cabinet.tax.gov.ua/	Online başvuru	Ücretsiz

Not: Firma kuruluşu için gerekli evrakların tamamının Ukraynaca dilinde düzenlemesi gerekmektedir. Ukraynaca dışındaki dillerde hazırlanmış evrakların noter tasdikli Ukraynaca tercümelerinin olması gerekmektedir.

Hem kuruluş kolaylığı hem de işletme kolaylığı açısından yabancılar için Ukrayna'daki en yaygın şirket kuruluş şekilleri Limited Şirket veya Temsilcilik Ofisi'dir.

Sosyal Güvenlik Uygulamaları

İşverenler, çalışanları için brüt ücretleri üzerinden toplam % 22 oranında sosyal ödemeleri yapmaktadırlar. Yabancı işverenler için de geçerlidir.

Bankacılık Mevzuatı

- Ukrayna bankacılık sistemi

Ukrayna'da 2013-2014 Ukrayna'daki yaşanan krizden hemen önce toplamda 180 banka vardı. Ancak krizden sonra bankalar birer birer kapanmaya başlamış olup Ukrayna'da 1 Ocak 2020 tarihi itibari ile 35'i yabancı sermaye ortaklı, 23'ü %100 yabancı sermayeli olmak üzere toplamda 75 banka bulunmaktadır. Geçmiş yıllarda Ukrayna'da bir Türk bankasının bulunmamasının yarattığı sıkıntılar ihracatçılarımızca muhtelif vesilelerle dile getirilmiştir. Bununla birlikte, Türkiye Ekonomi Bankası (TEB) ile Ukrsibbank arasında yapılan anlaşma neticesinde, Nisan 2006 tarihinde TEB'de Ukrayna masası, Ukrsibbank'ta ise Türkiye masası kurularak faaliyete geçmiştir. Daha sonra, 2007 yılı Şubat ayında Altınbaş Holding'e ait Creditwest ve Fiba Holding'e ait Credit Europe bankaları gerekli izin işlemlerini tamamlayarak Ukrayna'nın başkenti Kiev'de faaliyete başlamışlardır. ☑ Yabancıların bireysel banka hesabı açması

Ukrayna'da bulunan herhangi bir Ukrayna bankasında bireysel banka hesabı açmak için pasaport ve INN'i (Ukrayna vergi kimlik numarası) talep etmektedir. Bir yabancı, bankacılık işlemleri tamamlamak için kullanacağı paranın kaynağının yasallığını doğrulayan bir belgeye sahip olması gerekir.

- Ukrayna'ya yapılan para transferleri hakkında

Bazı güvenilir para gönderme yöntemleri arasında Ukrayna Swift yöntemleri, TransferWise, TransferGo, Azimo, WorldRemit, Western Union. Çoğu Ukrayna'ya para transferleri SWİFT aracılığıyla yapmaktadır. Ortalama swift ücreti % 1,5-3 oranındadır.

5 Ağustos 2019 tarihinde banka hesaplarında ve ödemelerde İBAN numarası kullanılmaya başlanmıştır.

500.000 Grivna'dan fazla (veya onun döviz karşılığı) gönderildiğinde gönderici banka ekstresini ibraz etmek zorundadır.

- Ukrayna'dan yurtdışına para transferleri yapılması

Ukrayna'da ikamet edenler için kendi banka hesaplarından yurtdışı banka hesaplarına SWİFT yoluyla bir seferde herhangi açıklama belgesini ibraz etmeden 150.000 Grivna (veya bunun döviz karşılığı) gönderebilirler. Bir haftada en fazla 300.000 Grivna veya onun karşılığı ayda en fazla 1.200.000 Grivna veya onun karşılığı gönderilmektedir.

Ukrayna'da ikamet etmeyenler için açıklama belgesini ibraz etmeden ayda en fazla 150.000 Grivna veya onun karşılığı yılda en fazla 1.000.000 Grivna veya karşılığı gönderebilir. Bu

tutardan fazla para göndermek istediğinde sözleşme ve/veya söz konusu paranın nasıl edinildiğine dair ya da amacını gösteren belge ibrazı zorunludur.

- Banka hesabından nakit çekilmesi

Hem mukim, hem mukim olmayanlar için 300.000 Grivna veya onun karşılığı olan tutardan fazla para çekmek için ilave açıklama belgeleri ibraz etmek gerekir.

- Ukrayna bankasında şirket hesabı açmak isteyen yabancıların dikkat etmesi gereken ayrıntılar:
 1. Şirket Ukrayna yasalarına göre açılmalı ve hukuki olarak Ukrayna'da kayıtlı olmalıdır.
 2. Şirketin belirlenen sermayesi ile Ukraynaca Şirket Tüzüğü olmalıdır.
 3. Bankada dilekçe formu ve şirketin Ukrayna standartlarına göre Ukrayna özel tasarlanmış şirket kaşesi, imza örnekleri bulunmalıdır.
 4. Şirket müdürünün pasaportu (noterce tasdikli tercümesi) ve INN'i (Ukrayna vergi kimlik numarası).
 5. Şirketin nihai faydalanıcısı belirlenmesi (final beneficiary)

Vizeler (Çalışma, oturma izinleri, geçici çalışma vizesi, başvuru merci)

Ukrayna'da oturma izni alma konusunda yetkili kurum Ukrayna Devlet Göç Servisi'dir (<https://dmsu.gov.ua/en-home.html>).

Ukrayna'da 100bin dolarlık yatırım yapan yabancılara süresiz oturma izni imkanı verilmektedir. Oturma izinlerin kota sayısı her sene ayrı olarak belirlenmektedir.

Çalışma izni alma konusunda ise yetkili kurum – Ukrayna Devlet İstihdam Servisi'dir (<https://ode.dcz.gov.ua/storinka/dokumenty-i-kontakty>).

Oturma ve çalışma izni konusunda söz konusu kurumlarla ile doğrudan iletişim kurulması gerekmektedir. Ukrayna'da oturma/çalışma izni alma konusu, yabancılar ile Ukrayna kurumları arasında özel hukuk ilişkisi oluşturmaktadır. Vatandaşlarımızın, bizzat, aracı firmalar veya hukuk danışmanları yardımı ile bu konuda yukarıda belirtilen kurumlara başvurmaları ve Ukrayna'daki hukuki statülerini Ukrayna yasalarına uygun hale getirmeleri gerekmektedir.

Ukrayna'da Yabancıların çalışma izinleri ile ilgili hususlar 5067-VI sayılı 09.08.2019 tarihli Ukrayna İstihdam Kanunu. VII bölümü ile düzenlenmektedir.

Ukrayna'da faaliyet gösteren işveren tarafından yabancı personel alımında izlenecek yollar kısaca aşağıdaki gibidir:

1. İş Veren ilgili istihdam makamına ilgili dilekçeyi sunmaktadır
2. İstihdam Servisi tarafından İş Verene aynı gün içerisinde sunulan evrakların liste onay belgesi verilmektedir. Belgeler sunulduktan bir sonraki mesai günü evrakların uygunluğu incelenerek dilekçenin kabul edilip edilmemesine dair karar verilmektedir.
3. Çalışma izni için başvuran kişi elektronik ortamda çalışma izninin verilmesi ile ilgili gelişmeleri takip edebilmektedir.

4. 7 günlük süre içinde, İstihdam Servisi tarafından ibraz edilmiş belgeler ile ilgili olumlu ya da olumsuz karar verilmektedir. Alınan Karar İstihdam Servisinin resmi web sayfasında yayınlanmaktadır. Olumlu karar verildikten sonra ödeme yapılmaktadır.
5. İşveren çalışma izni aldıktan sonra 90 takvim günü içerisinde yabancı personel ile iş sözleşmesi düzenlenmesi gerekmektedir. İş sözleşmesinin düzenlendiğinden beri 10 günü içerisinde iş sözleşmesinin onaylı kopya ilgili İstihdam Servisine ibraz edilmesi gerekmektedir.

Çalışma İznin Ücretleri:

- Bir ile üç yıllık süreye verilen veya bu süreye uzatılan izinler için her yılın 1 Ocak ayı itibariyle açıklanan altı asgari geçim indirimi (2019 yılında 11526 Grivna)
- Altı ay ile bir yıllığına kadar süreler için verilen veya bu süreye uzatılan izinler için her yılın 1 Ocak ayı itibariyle açıklanan dört asgari geçim indirimi (2019 yılında 7684 Grivna)
- Altı ayına kadar süreler için verilen veya bu süreye uzatılan izinler için her yılın 1 Ocak ayı itibariyle açıklanan iki asgari geçim indirimi (2019 yılında 3842 Grivna)

“Ukrayna İstihdam Servisi” hakkında Kanununun 42.maddesine göre Çalışma İzni için gerekli Belgeler:

- Dilekçe
- Pasaport kopyası”
- Renkli fotoğraf (3,5 X 4,5)
- İş sözleşmesinin taslak kopyası

İşveren aşağıda sıralanan durumlarda çalışma iznine düzeltme yapılması konusunda İstihdam Servisine başvurması gerekmektedir:

- Şirketin veya işverenin ismin\soyadının değiştirilmesi
- İstihdam edilen yabancıнын ismin\soyadının, pasaport bilgilerinin veya görevinin değiştirilmesi

Çalışma izni ile ilgili bütün dilekçe örneklerine ve mevzuat hususlarına Odesa İstihdam Servisinin resmi web sayfasından ulaşılması mümkündür:

<https://ode.dcz.gov.ua/storinka/dokumenty-i-kontakty>